Revize dokumentů o nejlepších dostupných technikách (BREF), dopady pro provozovatele
Ing. Milena Drašťáková, MPO Praha

1. Legislativní rámec - Směrnice 2010/75/EU o průmyslových emisích (IED)

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2010/75/EU o průmyslových emisích (IED) byla zveřejněna v Úředním věstníku Evropské unie dne 17. prosince 2010. Směrnice reviduje a sjednocuje původní směrnici Evropského parlamentu a Rady 2008/1/ES (dříve směrnice Rady 96/61/ES) o integrované prevenci a omezování znečištění a šest samostatných směrnic, které dílčím způsobem regulují určité oblasti průmyslových a zemědělských činností.

Hlavní změny v oblasti integrované prevence a omezování znečištění jsou následující:

- úprava definic pojmů a **nová terminologie**, zavádí se pojem „nově vznikající techniky" (emerging techniques), což jsou potenciální budoucí nejlepší dostupné techniky BAT;
- posílení role BAT (Best Available Techniques) a emisních limitů spojených s BAT, resp. použití tzv. Závěrů o BAT přímo v povolovacích řízeních;
- rozšíření přílohy I směrnice o další činnosti, které budou v působnosti směrnice;
- **přezkoumávání integrovaných povolení na základě revize nebo vydání nového referenčního dokumentu o BAT (BREF) v pravidelných 4 letých intervalech;**
- bližší vymezení obsahu systému výměny informací: vymezena role Komise, Fóra pro výměnu informací a členských států;
- posílení role členských technických pracovních skupin (Technical Working Groups - TWG);
- zvýšená ochrana půdy a podzemních vod: provozovatelé jsou povinni zpracovávat tzv. **základní zprávu**, provádět monitoring půdy a podzemních vod, po ukončení provozu vrátit místo do stavu popsaného v základní zprávě (se zohledněním množství znečištění a technických možností sanace);
- inspekční činnost pro zařízení v režimu integrované prevence: stanovena frekvence pravidelných kontrol na místě samém nejméně 1 krát ročně pro zařízení s nejvyšším rizikem a jednou za 3 roky pro zařízení s nejnižším rizikem;
- účast veřejnosti na povolovacím řízení.

Požadavek směrnice na provedení revize referenčního dokumentu o BAT je tedy důvodem pro aktuálně probíhající práce na jednotlivých revizích čili na aktualizaci daného BREF.

2. Úloha referenčních dokumentů o nejlepších dostupných technikách (BREF)

Technologie galvanického pokovování, včetně předúpravy spadá do působnosti IED o integrované prevenci a omezování znečištění tedy vztahuje se na ni zákon č. 76/2002 Sb., o integrované prevenci a omezování znečištění, o integrovaném registru znečišťování a o změně některých zákonů - zákon o integrované prevenci (IPPC) ve znění pozdějších předpisů (pokud je splněna podmínka přílohy č. 1 zákona). V současnosti má v České republice integrované povolení 124 + 31 provozů týkajících se povrchových úprav kovů a plastů. Platný BREF dokument pro nejlepší dostupné techniky pro povrchové úpravy kovů a plastů je z roku 2006. Lze tedy předpokládat, jeho brzkou revizi, zvláště jestliže u dokumentu BREF, který se zabývá technikami povrchových úprav používající organická rozpouštědla a je také z roku 2006, byla revize zahájena ve 4. čtvrtletí roku 2015.

BREF týkající se povrchových úprav kovů a plastů zahrnuje činnosti spojené s předúpravou i vlastním pokovováním, dále zahrnuje činnosti, které se týkají environmentálního managementu, nakládání s odpadními plyny a vodami, nakládání s odpady, eliminování látek nebezpečných pro životní prostředí, energetickou i materiálovou účinností. Zabývá se činnostmi a zařízeními, které mohou mít významný dopad na lidské zdraví a životní prostředí. Dává přehled o provozovaných technikách, které mohou být v době zpracování dokumentu považovány za „nejlepší dostupné".

Hlavním cílem dokumentu je:

- identifikace klíčových problémů týkajících se životního prostředí a možných rizik/ bezpečnosti provozu;
- ověřování nejvhodnějších postupů používaných pro řešení klíčových problémů;
- identifikace nejlepších úrovní ochrany prostředí, na základě dat dostupných v Evropské unii i celosvětově;
- zkoumání podmínek, za kterých byly tyto úrovně dosaženy; například náklady a hlavní řídící procesy zahrnuté při implementaci těchto technik;

- výběr BAT, stanovení emisních limitů a úrovní spotřeby pro toto odvětví obecně.

3. Proces výměny informací – tvorba BREF dokumentů

Schválením směrnice 2010/75/EU, o průmyslových emisích byly nastaveny změny v procesu výměny informací na evropské úrovni, což se promítlo i do procesu výměny informací na národní úrovni. Proces výměny informací na národní úrovni je zakotven v Hlavě IV zákona č. 76/2002 Sb., o integrované prevenci. Proces výměny informací na evropské i národní úrovni se týká převážně prací na revizích BREF dokumentů (Referenční dokumenty o nejlepších dostupných technikách) případně na tvorbě dokumentů nových.

Informační základnou „Systému výměny informací o nejlepších dostupných technikách (BAT)" je portál www.ippc.cz. a http://www.mzp.cz/ippc, případně http://eippcb.jrc.ec.europa.eu/

BREF dokumenty, které můžeme nazvat jako „původní", tedy nerevidované, byly a jsou dodnes využívány jako dokumenty s doporučujícími technikami resp. popisem doporučujících technologií, včetně koncových technologií v návaznosti na možnosti dosahované úrovně emisí, případně definování úrovně energetických účinností nebo doporučení spotřeb surovin na jednotku výroby. Vyvozené závěry v těchto dokumentech nejsou právně závazné, jejich role je podpůrná pro provozovatele i povolovatele v procesu integrované prevence.

Od roku 2006 byly postupně zahájeny jednotlivé revize prvních schválených BREF dokumentů. Revidované a schválené BREF dokumenty, kterých je datu 4. 1. 2016 pouze osm viz http://www.ippc.cz/obsah/referencni-dokumenty/zavery-o-bat/ obsahují vždy „závaznou" kapitolu Závěry o BAT. Podmínky Závěrů o BAT, které jsou schválené rozhodnutím komise EU, se musí do čtyř let promítnout do podmínek integrovaného povolení dané technologie. Pokud toto není možné naplnit lze požádat povolovací úřad o tzv. výjimku z úrovně emisí spojených s nejlepšími dostupnými technikami.

Tvorba nebo revize jednotlivých dokumentů o BAT je plánována komisí, potvrzena Evropskou kanceláří pro IPPC v Seville (EIPPCB). Pro každou tvorbu nebo revizi dokumentu BAT je vedle zpracovatelů dokumentu z EIPPCB ustanovena technická pracovní skupina (TWG). Expertů v TWG může být 40 ale až 100 členů. Není výjimkou i více členů. Například, u právě probíhající revize BREF dokumentu Velká spalovací zařízení, je členů více než 140. Z ČR jsou v každé TWG jeden až dva zástupci z řad expertů, profesních svazů, státní správy případně zástupců nevládních organizací. Více na http://www.ippc.cz/tps-skupiny/.

Změny v procesu výměny informací, jak již bylo uvedeno, zvláště pak posílení významu BREF dokumentů resp. závaznosti podmínek ze Závěrů o BAT si vynutilo přesně nastavit jednotlivé kroky postupu při sběru dat pro tvorbu dokumentu.

Práce na dokumentu o BAT probíhají v následujících krocích:

1. Výzva k vyjádření počátečních stanovisek členů TWG (iniciace TWG)
2. Vyjádření stanovisek členů TWG
3. Zahajovací zasedání TWG v Seville (kick-off meeting)
4. Předání informací (lhůta je stanovena)
5. Vypracování první oficiální předlohy tvořeného nebo revidovaného dokumentu o BAT (D1)
6. Připomínky TWG k první předloze
7. (Nepovinné) Vypracování druhé oficiální předlohy (D2)
8. (Nepovinné) Připomínky TWG k druhé předloze
9. Závěrečné zasedání (final meeting)
10. Konečná předloha
11. Předložení na zasedání fóra IED, vydání stanoviska fóra
12. Závěry o BAT schválené výborem IED
13. Zveřejnění Závěrů o BAT v Úředním věstníku Evropské Unie
14. Zveřejnění dokumentu o BAT na internetových stránkách EIPPCB

Během celého procesu tvorby nebo revize dokumentu o BAT probíhají i setkání v menších pracovních skupinách, jsou organizovány návštěvy po celé EU na důležitých zařízeních v oboru. Celý proces by neměl trvat déle než 39 resp. u revize 29 měsíců. Po dokončení prací v rámci TWG je konečná verze dokumentu o BAT zaslána fóru (čl. 13 IED), které k dokumentu vydá vyjádření.

V současné době lze uvést, že nepovinné kroky (krok 7. a 8.) nebývají realizovány, je tedy tendence při revizích BREF dokumentu připomínkovat a upravovat raději i v několika krocích pouze první návrh dokumentu BREF tzv. D1, ale D2 již nevytvářet. Dalším nestandardním krokem, na druhé straně, bylo např. vytvoření a připomínkování D3 u revize BREF dokumentu Výroba neželezných kovů, včetně jejího trvání 8 let.

Jak již bylo výše zmíněno systém výměny informací o nejlepších dostupných technikách je v České republice nastaven dle HLAVY IV zákona č. 76/2002 Sb. Jednotlivá ministerstva MŽP, MPO a MZe zajišťují systém výměny informací k jednotlivým kategoriím činností, které jsou uvedeny v příloze č. 1 výše uvedeného zákona a k průřezovým oblastem (tab. 1). Pod tuto činnost spadá převážně, zřízení a činnost technických pracovních skupin (TPS) na národní úrovni, zvláště pak v období revize nebo tvorby BREF dokumentu té které kategorie. Členové TPS jsou zástupci jednotlivých ministerstev příp. další členové státní správy, dále zástupci průmyslových provozů příp. další zájmové skupiny.

TPS	Kategorie průmyslových činností dle přílohy 1 novelizovaného zákona o integrované prevenci	Referenční dokument o BAT (BREF)	Odpovědný resort
Cement a vápno	3.1.	Výroba cementu, vápna a oxidu hořečnatého	MPO
Desky na bázi dřeva	6.1. (c)	Výroba desek na bázi dřeva	MPO
Ekonomické aspekty a mezisložkové vlivy	průřezový/horizontální referenční dokument o BAT (BREF)	Ekonomie a mezisložkové vlivy	MŽP
Emise ze skladování	průřezový/horizontální referenční dokument o BAT (BREF)	Emise ze skladování	MŽP
Energetická účinnost	průřezový/horizontální referenční dokument o BAT (BREF)	Energetická účinnost	MPO
Chladicí systémy	průřezový/horizontální referenční dokument o BAT (BREF)	Průmyslové chladicí soustavy	MPO
Chloralkalická chemie	4.2.(a),(c)	Výroba chloru a louhu	MPO
Intenzivní chovy hospodářských zvířat	6.6. (a), (b) a (c)	Intenzivní chov drůbeže a prasat	MZe
Kafilerní a asanační činnost	6.5.	Jatka a průmysl zpracovávající jejich vedlejší produkty	MZe
Keramika	3.5.	Keramický průmysl	MPO
Metalurgie	1.3,2.1.,2.2.,	Výroba železa a oceli	MPO
	2.3.(a), 2.3.(c)	Zpracování železných kovů	
	2.3.(b), 2.4.,2.5.(b)	Kovárny a slévárny	
Monitoring	průřezový/horizontální referenční dokument o BAT (BREF)	Obecné principy monitorování	MŽP
Nakládání s odpadními vodami a odpadními plyny	průřezový/horizontální referenční dokument o BAT (BREF)	Běžné čistění odpadních vod a odpadních plynů	MŽP
Neželezné kovy	2.5.	Zpracování neželezných kovů	MPO

Odstraňování následků těžby	průřezový/horizontální referenční dokument o BAT (BREF)	Nakládání s hlušinou z úpravy a těžby při hornické činnosti	MPO
Papírenství	6.1.(a),(b)	Průmysl papíru a celulózy	MPO
Polymery	4.1.(h)	Výroba polymerů	MPO
Povrchové úpravy	2.6.	Povrchové úpravy kovů a plastů	MPO
	6.7.	Povrchové úpravy používající organická rozpouštědla	
Rafinérie	1.2.	Rafinérie ropy a zemního plynu	MPO
Sklo	3.3., 3.4.	Sklářský průmysl	MPO
Spalování odpadů	5.2.	Spalování odpadů	MŽP
Speciální anorganické chemikálie	4.2.,4.3.,4.4.,4.5.,4.6.	Speciální anorganické chemikálie	MPO
Speciální organická chemie	4.1. 4.4.,4.5., 4.6.	Výroba speciálních organických chemikálií	MPO
Textil	6.2.	Textilní průmysl	MPO
	6.3.	Koželužský průmysl	
Velká spalovací zařízení	1.1.	Velká spalovací zařízení	MPO
Velkoobjemové organické chemikálie	4.1.	Velkoobjemové organické chemikálie	MPO
Velkoobjemové pevné anorganické chemikálie	4.2. (d),(e)	Velkoobjemové anorganické chemikálie - pevné látky	MPO
Velkoobjemové plynné a kapalné anorganické chemikálie	4.2.(a),(b); 4.3.	Velkoobjemové anorganické chemikálie - amoniak, kyseliny a průmyslová hnojiva	MPO
Zpracování odpadů	5.1, 5.2, 5.3	Zpracování odpadů	MŽP
Zpracovatelská odvětví - jatky, výroba potravin, krmiv, nápojů a zpracování mléka	6.4. (a), (b), (c)	Průmysl potravin, nápojů a mléka	MZe

Tabulka č. 1: Rozdělení TPS dle jednotlivých kompetencí ministerstev pro průmyslové kategorie dané zákonem o integrované prevenci

Dále jednotlivá ministerstva dle svých kompetencí zajišťují překlady relevantních dokumentů Evropské unie k BAT. O jednotlivých dílčích krocích přípravy revize dokumentů, postupu prací na revizích BREF dokumentu se vzájemně informují. Členové TPS připravují podklady k tvorbě/revizím dokumentů o nejlepších dostupných technikách, stanovisko pro fórum (čl. 13 IED) a dále připravují stanovisko České republiky k Závěrům o BAT pro výbor EU (čl. 75 IED). Stanoviska jsou elektronicky i listině zasílány příslušnými ministerstvy na MŽP, které je prezentuje za ČR. Na úrovni ČR připravuje MŽP republikové stanovisko k Závěrům o BAT směrem k fóru resp. výboru. Pokud celkové stanovisko není kladné, musí MŽP připravit na výbor instrukci, ve které musí být důvody záporného stanoviska k finální verzi dokumentu řádně zdůvodněny.

Jak již bylo výše uvedeno, od roku 2006 do 2015 bylo revidováno celkem osm referenčních dokumentů, kde již jsou schváleny Závěry o BAT a tedy i běží 4 letá lhůta pro posouzení souladu provozování zařízení s podmínkami uvedenými v závěrech. Toto se týká odvětví průmyslové výroby železa a oceli, výroby chloru a alkálií, výroby skla, cementu, vápna, oxidu hořečnatého a dále činění kůží/ kožešin, výroby papíru a celulózy, rafinérie ropy a zemního plynu a jako poslední závěry byly v listopadu 2015 schváleny závěry pro odvětví výroby desek na bázi dřeva. Před schválením nebo konečným vydáním rozhodnutí EU jsou závěry pro odvětví: výroba neželezných kovů a závěry průřezového dokumentu Běžné čištění odpadních vod a plynů. V revizi jsou i další dokumenty Nakládání s těžební hlušinou, kde ČR je jediným zástupcem EU pro nakládání s jaderným odpadem, Velkoobjemová organická chemie a velmi ostře sledovaná revize dokumentu Velké spalovací zařízení.

Až na průřezový dokument jsou výše zmíněné dokumenty v kompetenci MPO. Další revize se týkají nakládání s odpady resp. spalování odpadů. Jejich revize jsou v kompetenci MŽP. Aby byl výčet úplný je potřeba se zmínit i o začínající revizi dokumentu, který se týká potravinářského průmyslu, který je v kompetenci MZe a revize BREF dokumentu pro velkochovy, která je po schválení forem (čl. 13 IED). Z výčtu je zřejmé, že počet rozpracovaných dokumentů je poměrně rozsáhlý a plánované termíny se povětšinou ze strany zpracovatelů BREF dokumentu v Seville nedaří dodržet. Zástupci TWG za ČR se snaží, aby byl dodržován formální mechanismus tak, aby byly efektivně a zároveň transparentně prosazovány zájmy ČR. Postup vzájemné spolupráce TPS se váže na proces zpracování referenčního dokumentu o BAT, jak je popsán v prováděcím rozhodnutí Komise 2012/119/EU ze dne 10. února 2012, kterým se stanoví pravidla ohledně pokynů pro sběr údajů pro vypracování referenčních dokumentů o BAT a zabezpečení jejich kvality nastavené v IED. Postup revize BREF dokumentů k aktuálnímu datu lze nalézt na odkazu http://eippcb.jrc.ec.europa.eu/reference/.

4. Revize BREF dokumentů – povrchové úpravy

V současné době, jak již bylo výše zmíněno, probíhá revize dokumentu BREF, který se zabývá technikami povrchových úprav používající organická rozpouštědla. Již na úvodním setkání v Seville v listopadu 2015 bylo hojně diskutováno o hranicích mezi oběma BREF dokumenty povrchových úprav. Týkalo se to zvláště předpovrchových úprav, které by jednoznačně měly zůstat součástí dokumentu BREF, který se zabývá technikami povrchových úprav kovů a plastů. Nemělo by docházet k překrytí obou BREF dokumentů. Je škoda, že oba BREF dokumenty, které se týkají povrchových úprav, nejsou revidovány současně, anebo že nebyl revidován dříve BREF pro povrchové úpravy kovů a plastů, který by celkově obsáhl předpovrchové úpravy, zvláště pak celkovou problematiku nakládání s odpadními vodami.

Lze-li v současnosti provozovatelům – galvanikům doporučit do jaké míry by se měli informovat o probíhající revizi BREF dokumentu, který se zabývá nanášením nátěrových hmot s obsahem těkavých látek, tak by to mělo být právě sledování, zda nedojde u tohoto dokumentu k návrhu nejlepších dostupných technik pro předúpravu, který by se potenciálně mohl týkat i jejich technologie. Značný význam v současnosti také získává definování energetické účinnosti provozu resp. technologie a s tím spojených BAT.

Pro provozovatele s integrovaným povolením je dobré mít povědomí a přehled o procesu revizí BREF dokumentu, sledovat jak postupují revize a případně při revizi svého odvětvového BREF se aktivně zapojit do práce na revizi přes TPS, protože jen tak může provozovatel daného zařízení ovlivnit podobu závěrů o BAT resp. velikost BAT-AEL. Je důležité také upozornit, že větší váhu má dobře zdůvodněná argumentace členského státu EU než argumentace členů zájmových skupin v TWG. Pokud by provozovatel po revizi svého odvětvového BREF dokumentu nesplňoval do 4 let od schválení závěrů o BAT velikost emisí definovanou jako BAT-AEL, nemohl by provozovat, anebo by musel u povolovacího orgánu požádat o tzv. výjimku z BAT, kterou, ale nemusí získat.

POJMY

Forum EU	Fórum je zřízeno podle článku 13 směrnice. Je to skupina odborníků svolávaná Komisí, předsedá jí zástupce Komise. Členové fóra jsou jmenováni podle rozhodnutí Komise 2011/C 146/03 ze dne 16 května 2011
Směrnice IED (2010/75/EU)	je základní environmentální směrnicí v EÚ (zahrnuje cca 50tis. zařízení průmyslových a zemědělských v EU
The European IPPC Bureau	organizace, která soustřeďuje informace o procesu IPPC o výměně informací o BAT, které jsou požadovány dle článku 13 směrnice IED
TWG	Technical working group je technická pracovní skupina na úrovni EU, která se podílí na vypracování nebo revizích dokumentů o BAT. TWG je ustanovena Komisí. Každá TWG seskládá z technických expertů daného státu, příp. z členů profesních svazů

TPS	Technická pracovní skupina ustanovená příslušným ministerstvem dle svých kompetencí za účelem sledování BAT v příslušném oboru dále za účelem práce na tvorbě nebo revize dokumentů o BAT. Sdružuje odborníky, zástupce profesních organizací, zástupce státní správy.

SEZNAM ZKRATEK

BAT	Nejlepší dostupné techniky (Best Available Techniques)
BAT-AEL(s)	Velikost emisí spojená s BAT (BAT-Associated Emission Level(s) as defined in IED Article3(13))
BREF	Referenční dokument o nejlepších dostupných technikách (BAT Reference Document)
ČR	Česká republika
EIPPCB	Evropský úřad zabývající se problematikou integrované prevence
EU	Evropská unie
IPPC	Integrovaná prevence a omezování znečištění (Integrated Pollution Prevention and Control)
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu
MZe	Ministerstvo zemědělství
MŽP	Ministerstvo životního prostředí
TPS	Technická pracovní skupina
TWG	Evropská technická pracovní skupina

INTERNETOVÉ ODKAZY

Odkazy na web str. ČR i EU

http://eippcb.jrc.ec.europa.eu/

www.ippc.cz

http://www.mzp.cz/ippc